

کاتیک رۆزى جەنگى بەدر بۇو پىغەمبەرى خودا - صلى الله عليه وسلم - سەيرى موشريكە كانى كرد؛ هەزار كەس بۇون، وهاوهلاني سىن ونۇزدە پياو بۇون، وهاوهلاني سىن سەد ونۇزدە پياو بۇون

لە ئىپين عەباسەوە - بەرەزاي خوايان لىيىت - دەلىت: لە رۆزى (جەنگى) بەدردا پىغەمبەرى خودا - صلى الله عليه وسلم - سەيرى موشريكە كانى كرد، هەزار كەس دەبۇون، وهاوهلاني سىن ونۇزدە پياو بۇون، پىغەمبەر - صلى الله عليه وسلم - برووي كرد لە ئاراستەي قىيلە، ودەستى درېز كردهو (بۇ نزا كردن)، دەستىكىد بە پاپانەوە لە پەروەردگارى: «اللَّهُمَّ أَنْجِزْ لِي مَا وَعَدْنِي، اللَّهُمَّ إِنْ تَهْلِكَ هَذِهِ الْعِصَابَةَ مِنْ أَهْلِ الْإِسْلَامِ لَا تُعْبَدُ فِي الْأَرْضِ»، بەرددوام دەپاپارايەوە لە پەروەردگارى، دەستى درېز كردىبووه و برووي لە قىيلە بۇو، هەتاوه کو جله كەى (چارۆكە كەى يان بىشته كەى) لە سەر شانە كانى كەوتىن، ئېبوبەر كەنەت و چارۆكە كەى هەلگرت، و خستىيە سەر شانى وله پىشىيەوە باوهشى پىدا كرد، ووتى: ئەى پىغەمبەرى خودا - صلى الله عليه وسلم -، زۆر پاپايتەوە لە پەروەردگارت، ئەھوە پەيمانى پىداوىت؛ بۆت جىبىھە جىن دەكت، خواى گەورە (ئەم ئايەتەي) دابەزاند: {إِذْ تَسْتَغْيِثُونَ رَبَّكُمْ فَإِنَّ سَجَاجَاتِ الْكُمْ أَنَّى مُمْدُكُمْ بِالْفِي مِنْ [الْمَلَائِكَةِ مُرْدِفِينَ]} [الأنفال: 9] واتە: {بِيرِبِكَه نَهُوه} كاتىك (لە بەدردا) هاناتان بۇ پەروەردگارتان دەبرد خواشەت بە هاناتانەوە ووتى من دەينىرم بۇ يارمەتىيان هەزار فريشته بە دواي يەكدا (دېنە خوارى)، خواى گەورە يارمەتىدا بە ناردىنى فريشته كان، ئەبو زومەيل دەلىت: ئىپين عەباس پىممى ووت: لەو رۆزەدا، كاتىك پياوىك لە مسولمان شوپىنى موشريكىك دەكەوت كە لە پىشىيەوە یراي دەكىد، دەنگى لىدانى قامچىيەكى بىست لە سەرەوە دەنگى سوارچاكتىك، دەيوقوت: بەرەو پىشىو، حەيزۆم، سەيرى موشريكە كەى كرد لە پىشىيەوە كەوتبوو، سەيرى كرد لەوتى شكىنراوە. و دەموجاوى لە تلەتكراوە، وە كو بلىتى بە قامچى (لە برووي) دراوه و مۆر ھەلگەرابۇو، پياوىكى ئەنسارى ھات، ئەمەمە باسکەردى بۇ پىغەمبەرى خودا - صلى الله عليه وسلم -، ئەويش - صلى الله عليه وسلم - فەرمۇسى: «بِرَاسْتَكَوْبَتْ، ئەمەم يارمەتى بۇو لە سېيەم ئاسماňەوە»، لەو رۆزەدا حەفتايىان كوشت (لە موشريكە كان)، و حەفتايىان بە دىل گرت، ئەبو زومەيل دەلىت: ئىپين عەباس ووتى: كاتىك دىلە كاييان گرت، پىغەمبەرى خودا - صلى الله عليه وسلم - بە ئېبوبەر كەنەت و عومەرى ووت: «بِرَاتَانْ چِيَيْ سَهْ بَارَهْتْ بَهْ دِيلَهْ كَانْ؟»، ئېبوبەر كەنەت: ئەى پىغەمبەرى خودا، ئەوانە كەسە نزىكە كانى ئىمەن، پىم باشه فيدييەيان (نرخىكىيان) لىن وەرگۈرىت بۆئەوەي ھىزمان زىاتر بىت لە سەر كافرە كان، بەلکو خواى گەورە هيديايدىيان بىدات بۇ ئىسلام، پىغەمبەرى خودا - صلى الله عليه وسلم - فەرمۇسى: «بِرَايْ تَوْ چِيَيْ ئەيْ ئىپين خَتَابْ؟»، ووتى: نەخىر، واللە ئەى پىغەمبەرى خودا، یراي من وە كو یراي ئېبوبەر كەنەت بەلکو یرام ئەوەي كە بىرىگەمان پىتىدىت بەدەين لە گەردىيان، بىرىگە بە عەلى بەدەيت ئەويش لە گەردىنى عەقىل بىدات، وىرىگە بە من بەدەيت (لە گەردىنى) فلان بىدم (كەسيكى نزىكى عومەر)، ئەوانە سەركەر و گەورە كانى كافرە كان، پىغەمبەر - صلى الله عليه وسلم - ئەھوە پىت باش بۇو كە ئېبوبەر كەنەت، وقسە كەى منى پىت باش نەبۇو، بەيانىيەكەى ھاتىمەوە، پىغەمبەرى خودا - صلى الله عليه وسلم - وئەبوبەر كەنەت دەگریان، ووتى: ئەى پىغەمبەرى خودا، پىم بلىن لە سەر چى شىتىك تو وهاوهلەكەت دەگرین؟ ھۆكارەكەم پىت بلىن بۆئەوەي منىش بىگرىم، يان بە لايەنی كەمەوە وە كو ئىۋو خۆم بەيىنە گرىانەوە، پىغەمبەرى خودا - صلى الله عليه وسلم - فەرمۇسى: «دەگریم سەبارەت بە ئەھوە پىشانداراوا سەبارەت بە هاوهلانت لە وەرگرتنى فيدييە (نرخىكى بەرامبەر ئازاد كەردى دىلە كان)، سزا دانى ئەوان بە من نىشاندرا نزىك لەم دارەوە - دارىك لە نزىكى پىغەمبەرى خودا - صلى الله عليه وسلم -، خواى گەورە (ئەم ئايەتەي) دابەزاند: {مَا كَانَ لِتَنِيٌّ أَنْ يَكُونَ لَهُ أَسْرَى حَتَّىٰ يُنْخَنَ فِي الْأَرْضِ إِنْ تُرِيدُونَ عَرَضَ الدُّنْيَا وَإِنَّ اللَّهَ يُرِيدُ الْآخِرَةَ وَإِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ} (67) لۇلَا كىتْبَ مِنْ [الله] سَبَقَ لَمَسْكُمْ فِيمَا أَخَدْتُمْ عَذَابَ عَظِيمٍ (68) فَكُلُوا مِمَّا عَنِمْتُمْ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تُقْوِا [الله] إِنَّ [الله] عَفُورٌ رَّحِيمٌ (69) [الأنفال] واتە: {بُو هِيجْ پىغەمبەرىك یرەوا نىيە كە دىلى (لە دوزمنان) ھەبىت و یرايان بىگرىت ھەتا

کوشتاری زوریان لئن نه کات و ده سه لائی نه چه سپیت له زه ویدا ئایا ئیوه مالی دونیاتان ده ویت (به ورگرنی فیدیه)؟ (له کاتیکدا) خوای گهوره (پاداشتی) روزی دوای ده ویت (بؤ ئیوه) وه خوا بتوانا و زال و کار دروسته (67) ئه گهر نووسراو (و پیریار) یک له لاین خواوه پیش نه که و تایه (که حملل بوونی دهستکه و غنه نیمه تی جهنگه) بیگومان له بھر ئه و (فیدیه) که ورتان گرت (له بهرامیه نازاد کردنی دیله کاندا) تووشتان ده بھو سزا یه کی گهوره (68) که و ته بخون له وی که به غنه نیمه ت گرتان حملل و پاکه و له خوا بترسن به راستی خوا لیبورده و میهربانه (69)}، بؤیه خوای گهوره دهستکه و ته کانی جهنگ (غنه نیمه) بؤیان حملل کرد.

* (واته: خودایه؛ ئه وھی پهیمانت پیم داوه بومی جیه جن بکه و رو وبدات، خودایه؛ ئه گهر ئه م کوئم له مسولمانه (له ناوچن، تو له سه رزه وی ناپه رسترتیت

[صه حیجه] [موسیلم گیروایه تیوه]

له بروزی جهنگی به دردا پیغه مبھری خودا - صلی الله علیه وسلم - سهیری موسیریکه کانی کرد ههزار کھس ده بھون، وھاوه لائی سنت و نوزده پیاو بھون، چونکه مسولمانان که مبھون به بھراورد له گھل موسیریکه کان، پیغه مبھر - صلی الله علیه وسلم - برووی کرد له ئاراسته قبیله، و دهستی کرد به نزا کردن و دهندگی بھرز کرده و، و ده یفرمومو: (اللہمَ أَنْجِرْ لِي مَا وَعَدْنَی، اللہمَ آتِ مَا وَعَدْنَی، اللہمَ إِنْ تَهْلِكْ هَذِهِ الْعَصَابَةَ مِنْ أَهْلِ الْإِسْلَامِ لَا تُعْنِدْ فِي الْأَرْضِ)؛ وانا خودایه، ئه وھی پهیمانت پیم داوه جیه جنی بکھم بقم و مسولمانان سهربخه به سه رکافر کان؛ چونکه ئه گهر ئه م مسولمانانه له ناو بچن تو له سه رزه وی ناپه رسترتیت، بھر ده وام ده پارایه و له پهروه رگاری و دهستی دریز کر دبووه و برووی له قبیله بھو، هه تاوه کو جله که (چاروکه که) یان بشته که (له سه رشانه کانی کھوتن، ئه بوبه کر هات و چاروکه که) هه لگرت، و خستیه سه رشانی وله پشته وھ باوه شی پیدا کرد، ووتی: ئه پیغه مبھری خودا - صلی الله علیه وسلم -، به سه زور پارایه وھ له پهروه رگارت، ئه وھی پهیمانی پیداویت؛ بؤت جیه جن ده کات، خوای گهوره ئه م ئایه تهی دابه زاند: {إِذْ تَسْتَغْيِثُونَ رَبِّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنَّى مُمِدُّكُمْ بِالْفِي مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُرْدِفِينَ} [الأنفال: 9] واته: {بیریکه نه وھ (له بھردا) هاناتان بؤ پهروه رگارتان ده برد خواش هات به هاناتانه و ووتی من ده بینترم بؤ یارمه تیان ههزار فریشته به دوای یه کدا (دینه خواری). پاشان ئیبن عه باس باسی ئه وھ ده کات: له و بروزه دا، کاتیک پیاویکی مسولمانی ئه نسابری شوتی موسیریکیک ده که وھ بؤئه وھ بیکوژیت، دهندگی لیدانی قامچی و سوارچاکیکی بیست له سه ره وھ، ده یووت: (بھر و پیشه وھ، حه یزوم)، سهیری موسیریکه که کرد له پیشیه وھ کھوبوو، و شوینه واری قامچیه که بینی له سه ره و برووی؛ لووتی شکنترابوو، و ده موچاوی له تله تکرا بھو، برووی مور هه لگه رابوو، ئه نسابریه که ئه مھی باسکرد بؤ پیغه مبھری خودا - صلی الله علیه وسلم -، ئه بوبش - صلی الله علیه وسلم - فرمومو: ئه وھی فریشته که له فریشته کانی ئاسمانی سیبیم هاتووه، و حه یزوم ناوی ئه سپی ئه وھ فریشته، له و بروزه دا حه فتایان کوشت له موسیریکه کان، و جه فتایان به دیل گرت. کاتیک دیله کانیان گرت، پیغه مبھری خودا - صلی الله علیه وسلم - به ئه بوبه کر وعومه ری ووت: چی بکھین وراثان چیه سه باره ت به دیله کان؟، ئه بوبه کر ووتی: ئه پیغه مبھری خودا، ئه وانه که سه نزیکه کانی ئیمه ن، پیم باشه فیدیه یان - نرخیکیان - لئن و هر بگریت بؤئه وھی ئه نرخه یارمه تیمان بدات و هیزمان زیاتر بیت بؤ جهندگان دزی کافره کان، به لکو خوای گهوره هیدایه تیان بدات بؤ ئیسلام. عومه ری ووتی: نه خیر، والله ئه پیغه مبھری خودا، رازی نیم له سه رای ئه بوبه کر، به لکو رام ئه وھیه بیانکوژین و هه رکه سیکمان کھسی نزیکی خوی بکوژیت له دیله موسیریکانه، چونکه ئه وانه سه رکرده و گهوره کانی کوفر و گومراپین، پیغه مبھر - صلی الله علیه وسلم - رای ئه بوبه کر پی باش بھو، و رای عومه ری ره تکرده و. بھیانیه که ئیمامی عومه رهاته و، بینی پیغه مبھری خودا - صلی الله علیه وسلم - و ئه بوبه کر دانیشتوون ده گرین، ووتی: ئه پیغه مبھری خودا، پیم بلئن له سه ر چی شتیک تو وھاوه لھ که ده گرین؟ هوکاره که م پی بلئن بؤئه وھی منیش بگریم، یان به لایه نی کھمه وھ و کو ئیوه خوم بھینمه گریانه وھ وبه شدار تان بم، پیغه مبھری خودا - صلی الله علیه وسلم - پی فرمومو که ئه و ده گری؛ چونکه خوای گهوره سزای ئه وانه پیشانداوه که و هرگرنی فیدیه یان (نرخیک بھرامیه نازاد کردنی دیله کانیان) قبول کردووه، و سزادانی ئه وان له نزیکی داریکه - پیغه مبھری خودا - صلی الله علیه وسلم - ئاماژه هی کرد بؤ داریک له نزیکیه وھ، و خوای گهوره (ئه م ئایه تهی) دابه زاند: {مَا كَانَ لَنِيَّ أَنْ يَكُونَ لَهُ أَسْرَى حَتَّىٰ يُنْجَنَ فِي الْأَرْضِ} تریدون عرضاً لذیلنا وَاللَّهُ يُرِيدُ لَآخِرَةً وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ (67) لؤلا کتب مَنَ لله سبق لمسکم فيما أحذهم عذاب عظیم (68) فَكُلُوا مِمَّا عِنْمِمْ حَلَّا طَبَيْنَا وَتَقْوَا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ عَفُوٌ رَّحِيمٌ (69)} [الأنفال] واته: {بؤ هیچ پیغه مبھریک بھهوا نیبه که دیلی (له دوژمنان) هه بیت و برايان بگریت هه تا کوشتاری زوریان لئن نه کات و ده سه لائی نه چه سپیت له زه ویدا ئایا ئیوه مالی دونیاتان ده ویت (به ورگرنی فیدیه)؟ (له کاتیکدا) خوای گهوره (پاداشتی) روزی دوای ده ویت (بؤ ئیوه) وھ خوا بتوانا و زال و کار دروسته (67) ئه گهر نووسراو (و پیریار) یک له لاین خواوه پیش نه که و تایه (که حملل بوونی دهستکه و غنه نیمه تی جهنگه) بیگومان له بھر ئه و (فیدیه) که ورتان گرت (له بهرامیه نازاد کردنی

دیله کاندا) تووشستان ده بیو سزا یه کی گهوره (68) که واته بخون لهوهی که به غه نیمه ه گرتان حه لال و پاکه وه له خوا بترسن به راستی خوا لیبورو ده و میهربانه (69)}، واتا کاتیک مسولمانان جه نگان بهرامبهر کافره کان؛ ئه وانهی ده یانه ویت نوری خودا - ئایینی ئیسلام - لهناو بچیت، ناییت ئه گمر دیلیان لیبان گرت پهله بکهن له وه رگرتنی فیدیه - ترخ - بهرامبهر ئازاد کردنیان، وئه میش نرخیکی که مه بهرامبهر به رژه وهندی مه بهست ئه ویش بریتیه له ناویر دنیان وکوزانده وهی شهیر و خراپه یانه، ئه گمر خراپه وهیز و شهربیان بهرد وام بیت؛ باشتر ئه وهی به دیلی نه میتنه وه و فیدیه وه رنه گیریت به لکو ده ستیه جی بکوژرین، به لام ئه گمر هیز و خراپه یان که میوو وزیانیان کهم بیو بو سه ر ئیسلام و مسولمانان؛ ئه وا لم کاته دا ئاساییه وه کو دیل بمیتنه وه، پاشان خوای گهوره ده ستکه و ته کانی جه نگ (غه نیمه) ** بو مسولمانان حه لالکرد. * (واته: خودایه؛ ئه وهی پهیمانت پیم داوه بومی جیبه جی بکه ورو وبدات، خودایه؛ ئه گمر ئه م کۆمە لە مسولمانه له ناویچن، تو له سه ر زه وی ناپه رستیت)، ** (ده ستکه و ته کانی جه نگ - غه نیمه -؛ واته ئه وه کەرەسته وسامانه کافره کان که مسولمانان دهستی به سه ر ده گرن پاش ئه وهی سه رد کهون به سه ربیاندا له پاش کوتایی (جه نگ)

<https://sunnah.global/hadeeth/ku/show/10555>

